

BEŞİNCİ BÖLÜM

KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE'DE DİN EĞİTİMİ

Mustafa Öcal*

Giriş

İnsanlık tarihi incelendiğinde, istisnasız her dönemde ve her toplumda İlahî (hak) veya İlahî olmayan (bâtil) mutlaka bir dinin, bir inanç sisteminin mevcudiyeti görülür. Bundan dolayı toplumları iki grupta mütalaa etmek mümkündür; *birincisi* bir olan Allah'a inananlar, *ikincisi ise* Allah'ın dışında başka şeylere inananlar veya Allah'a ortak koşanlar. Salt inançsız bir toplum söz konusu olamaz. İdari rejimler dini resmen yasaklamış ve yok saymış olsalar bile insanlar inançlarından vazgeçemezler. Tarih bilimi bize bu gerçeği nakletmektedir. Yalnız tarih bilimi değil, sosyoloji, sosyal antropoloji, arkeoloji, kültür ve medeniyetler tarihi, sanat tarihi vb. bütün bilim dalları geçmişte hiçbir dönemde toplumların dinsiz bir dönem geçirdiklerine dair bir bilgi vermemektedir. Bu düşüncenin doğruluğunu ispat eden ve günümüze kadar ulaşan delillerin başında ise, arkeolojik kazılarla elde edilen eserler ile halen dimdik ayakta duran ibâdethâneler gelmektedir. Gerçekten de tarih boyunca bütün milletlerin ve kültürlerin ortaya koydukları en muhteşem, en sağlam ve en uzun ömürlü eserlerin başında ibâdethâneler gelmektedir. Asılları ilâhî olan üç büyük dinden Yahudiliğin havralarına, Hristiyanlığın kiliselerine, İslâm'ın ise camilerine bakıldığında ne demek istediğimiz anlaşılacaktır. Aslı ilâhî olmayan Budizm, Hinduizm, Şintoizm vb. dinlerin mensuplarının yaptıkları en görkemli ve sağlam binaların da tapınaklar olduğu görülmektedir. İşte bütün bunlar insanların tarih boyunca dinsiz yaşamadıklarının kanıtlarıdır. İlk insandan günümüze kadar geçen zaman, bu gerçeği değiştirmemiştir, bundan sonra da değiştiremeyecektir.

İnsanın yaratılışında mevcut olan duygulardan biri de hırs ve arzudur. İnsanın kendi iç dünyasına dinî inancı aracılığıyla bir iç denetim mekanizması yerleştirilemezse, kolaylıkla hırs ve arzularının esiri olabilmektedir. O zaman insan hiçbir kanun ve kural tanımamakta ve kolaylıkla, nefsânî istek ve arzularının peşinde koşan hayvan konumuna düşebilmektedir. İşte böyle insanların istek ve arzularına ancak din ve din menşeli ahlâk yoluyla gem vurulabilir ve hayatları dengelenebilir. Esasen tarih boyunca toplumlardaki ahlâkî ve hukukî düzenler de, ya yalnızca dinî yasalar veya din destekli olarak hazırlanan yasalarla sürdürülmeye çalışılmıştır. Toplum hayatından dini dışlamaya ve hatta tümünden yok etmeye çalışan sistemler ise hiçbir zaman başarılı olamamışlar, bir müddet sonra düzenleri yıkılmış ama dinler hep yaşamaya devam

* Doç. Dr. Uludağ Üniversitesi.

KAYNAKLAR

Akseki, Ahmet Hamdi., Din Tedrisatı ve Dinî Müesseseler Hakkında Bir Rapor, Sebülürreşad, 1950-1951, c. 1, sy. 100-105.

Akseki, Ahmet Hamdi., Öğretmen ve Öğrencilere Yardımcı Açıklamalı Din Dersleri, Güney Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.O. Ankara, 1949.

Altıkulaç, Tayyar., Zorlukları Aşarken, TDV Yay. 3. Baskı, c. I-III. İstanbul, 2016.
A.Ü. İslâmî İlimler Fakültesi Albümü, (1976-1977).

Bardakoğlu, Ali., Hizmetler ve Projeler 2003-2010.

Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatının 04.12.1970 tarih ve 16146 sayılı 'uygundur' görüşü.

Bilgin, Beyza., Türkiye'de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri, Emel Matbaacılık, Ankara, 1980.

Bolay, Süleyman Hayri., Fakültemiz ve Faaliyetleri, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, "50. Yıl Özel Sayısı, Ankara, 1973.

CHP Yedinci Kurultay Tutanağı, Ankara, 1948.

Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun no; 6002, Resmi Gazete, sy. 27640, 13 Temmuz 2010.

Diyanet İşleri Başkanlığı 1993 tarihli Brifing Notları.

Dağcı, Şamil., "Din İşleri Yüksek Kurulu Kararlarına Fetva Konseptinde Bir yaklaşım" Yaygın Din Eğitiminin Sorunları Sempozyumu (28-29 Mayıs 2002), İBAV, Kayseri, 2003.

Doğan, Recai&Tosun, Cemal., İlköğretim 4. ve 5. Sınıflar için Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi, PegemA Yay., Ankara, 2002.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1979-1983, DPT, Ankara, 1979.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT. Haziran, 1977.

Düstür, III. Tertip, c. V. İstanbul, 1931.

Düstür, V. 4 (1965), 2911; 2 Temmuz 1965 tarihli Resmi Gazete.

Ev, Halit., Türkiye'de Yüksek Din Öğretimi Kurumları ve Öğretmen Yetiştirme, Tibyan Yay., İzmir, 2003.

İlahiyat Fakültesi Albümü -1949-1960, T.T.K. Basımevi, Ankara, 1961.

Koçkuzu, Ali Osman., Paşadaresi, Damla Ofset, Konya, 2004.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Kararı, sy. 173, 25.10, 1951.

MEB Tebliğler Dergisi, sy. 524, 7 Şubat, 1949.

MEB Tebliğler Dergisi, sy. 205317, Aralık 1979.

MEB Tebliğler Dergisi, sy. 179822, Temmuz 1974.

MEB Tebliğler Dergisi, sy. 2109, 29 Mart 1982.

MEB Tebliğler Dergisi, sy. 2113, 24 Mayıs 1982.

- MEB Tebliğler Dergisi, sy. 2219, 20 Ekim 1986.
- MEB Tebliğler Dergisi, sy. 2227, 9 Şubat 1987.
- MEB Tebliğler Dergisi, sy. 2317, 23 Temmuz 1990.
- MEB Tebliğler Dergisi, s. 1750, 2 Temmuz 1973.
- Okutan, Ömer, Din Eğitimi Okulları Planlaması İle İlgili Rapor, MEB Planlama-Araştırma ve Koordinasyon Dairesi, (Yayımlanmamış Rapor), Ankara, 1971.
- Öcal, Mustafa., “Din Eğitiminde Kalite” 10 Mayıs 2013 (Sempozyum Bildirileri) (Ed. Fahri Kayadibi), dem yay., İstanbul 2014.
- Öcal, Mustafa; Diyanet İşleri Başkanları ve Hizmetleri, Ensar, İstanbul 2016.
- Öcal, Mustafa., İmam-Hatip Liseleri ve İlköğretim Okulları, Ensar, İstanbul, 1994.
- Öcal, Mustafa., Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebadan İmam-Hatip Liselerine, Önder Yay., İstanbul, 2011.
- Öcal, Mustafa., Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Din Eğitimi, Dergâh, İstanbul, 2015.
- Öcal, Mustafa., Tanıkların Dilinden Cumhuriyet Dönemi Din Eğitimi ve Dinî Hayat (c. I.II.III.) Ensar, İstanbul, 2008.
- Öcal, Mustafa., Türkiye'de Kur'an Eğitim ve Öğretiminde Görülen Gelişmeler ve Bir İcâzetname Örneği, U. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, c. XIII. sy. 2, 2004.
- Parmaksızoğlu, İsmet., Türkiye'de Din Eğitimi, MEB. Ankara, 1966.
- Resmi Ceride, sene 2, sy. 63, 6 Mart 1340.
- Resmi Gazete, sy. 23084, 18.08.1997.
- Resmi Gazete, 5424 sayılı kanun, 4 Haziran 1949.
- Resmi Gazete, sy. 14574, 24.6.1973.
- Resmi Gazete, sy. 28261, 11 Nisan 2012.
- Resmi Gazete, sy. 17506, 6 Kasım 1981.
- Resmi Gazete, 2 Temmuz 1965.
- Resmi Gazetede, 2800 sayılı kanun, 22 Haziran 1935.
- Resmi Ceride, sene 2, sy. 63, 6 Mart 1340.
- Sur Dergisi, yıl 13, sy. 143, Şubat 1988.
- Teşkilat-ı Esasiye Kanunu, Başvekâlet Devlet Matbaası, Ankara, 1953.
- TBMM Tutanak Dergisi, c. XVIII.
- TBMM Tutanak Dergisi, c. XIV.
- TBMM Tutanak Dergisi, 27. İnikad, c. VI. 1959.
- TBMM Tutanak Dergisi, c. XX.
- TBMM Tutanak Dergisi, c. III. B. 50, O. 4, 19.2.1966.
- Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu, MEB. İstanbul, 1960.
- Türkiye'de Mesleki Eğitim, (TİSK Eğitim Raporu), İstanbul, 1991.
- Yavuzer, Hasan., Çağdaş Din Hizmeti ve Diyanet İşleri Başkanlığı -Dinî Otorite

ve Teşkilatların Sosyolojik Analizi- Kayseri, 2006.

Yavuz, Kerim., Çocukta Dinî Duygu ve Düşüncenin Gelişmesi, Ankara, 1983.

YÖK kararı, 23.01.1989 tarih ve 01395 sayılı yazı.

Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığının 25.10.1991 tarih ve 18498 sayılı kararı.

100. Yılında İmam-Hatip Liseleri Uluslar Arası Sempozyumu dem yay., İstanbul, 2015.